

Un magnífic cartell de teatre de Pau Colin destinat al Teatre del Terror (Teatre Saint-Georges) i que fou exposat a l'Exposició de Barcelona de l'any 1929

Sinopsi documental

EL TEATRE

Dels corifeus de Tepsis al Comitè Econòmic

A MANERA DE PREFACI

Respectable públic: Aquestes breus notes històriques tenen com a tota justificació el propòsit de comparar la grandesa i decadència del Teatre desde Tepsis al Comitè Econòmic per tal que el lector pugui sostreure'n allisonadores esperances i estímuls de prosperitat per un esdevenidor pròxim i fatal com la història l'anuncia.

Es convenient que els que han nascut materialment i els nascuts a la vida cultural de l'esperit en aquest any llarg que portem de guerra, sàpiguen que el Teatre no ha estat des dels seus orígens ni molt menys socialitzat pel Comitè Econòmic C. N. T. - A. I. T., i, per tant, no és genèsica ni vital, sinó passatgera aquesta modalitat de fer comèdia a tres duros per barba i sense barba.

El Teatre nasqué a Grècia i es paísà, per tant, de la Democràcia i de la Filosofia, coses ambdues que l'han proveït de paciència i de fe en la justícia per a sortir dels mals passos i passar serenament les hores de l'adversitat.

QUI ERA TEPSIS?

Per a no enverinar la qüestió, deixarem de banda l'esbrinar si Tepsis era de la U. G. T. o d'alguna altra sindical germana.

Però si que volem dir sense intenció de fer cap descobriment, que Tepsis va néixer a Icaria 540 anys abans de Jesucrist i es trobà de nassos a boca amb què el Teatre no era tal Teatre, sinó tan sols una mena de xerrameca que feia un corifeu davant l'altar de Dionisius, relatant les aventures dels herois i dels déus, que eren corejades per un cor de segones tiples que aleshores encara no gosaven aixecar la cama.

Tepsis fou en realitat l'inventor del Teatre en concebre la peregrina idea de fer encarnar els herois i els déus.

A més, Tepsis tingué l'acudit de fer «maquillar» les senyoretes del conjunt, obligant-les a pintar-se el rostre amb la mare del vi.

EL TEATRE (LOCAL), ELS TELONS I EL DECORAT

El Teatre, com a matèria incautable, és tanmateix d'origen grec.

Primer fou un carromato voltat d'unes grades de fusta.

Però sembla que un bon dia, mentre es representaven obres d'Esquil i de Pràtinus, s'enfonsaren les grades de fusta per l'acumulació de gent i calgué pensar en construir un Teatre de pedra, segons els plànols d'Anaxàgoras i Demòcrates.

En el temps de Sòfocles fou inventat el teló i una mica més tard Agatarc inventà els decorats. Aleshores ja hi havia tres gèneres de Teatre, a saber: Comèdia, Tragedia i Sàlira.

De la capacitat dels primers teatres en transcriurem unes xifres altament estimuladores per al Comitè Econòmic.

Al teatre d'Atenes diuen que hi cabien 17.000 espectadors, 30.000 al d'Otero i més encara de 30.000 al de Megalòpolis.

Els primers autors que destacà el Teatre grec són: Esquil, Sòfocles i Eurípides, escenificadors dels poemes d'Homer, que era com si diguéssim la mare dels ous.

ELS ACTORS, CONSIDERATS SOCIALMENT DES D'ARISTODEM A MARCOS REDONDO

La consideració social envers els actors ha passat al través de la història del Teatre per diverses fases interessants, de les quals no és, ni molt menys, la més pròspera aquesta que vivim i que podria classificar-se sota el signe triple dels tres dures.

Per allà pels millors temps del Teatre grec els actors fruíren de gran consideració i predicament tant, que no era estrany que fossin nomenats alts dignataris de l'Estat i fins i tot ambaixadors. Aristòdem fou ambaixador prop del rei Filipo de Macedònia; Esplimo, senador, Archias, general; etc.

Malgrat tot, Aristòtil els anomenava «paràsits de Dionisius».

Quin profeta n'hi havia, d'aquest Aristòtil

En canvi, a Roma els actors «comoedia» eren objecte de la més crudel desconsideració social i personal.

Les lleis eren implacables amb els histrions, titllats de «fingir sentiments per diners».

La majoria eren esclaus i el que guanyaven anava a parar a mans de llurs amos i els pocs ciutadans lliures que eren actors es captaven una implacable hostilitat general.

A Roma aparegueren les actrius en el segle IV i el Teatre decaigué tant per la immoralitat de dins i de fora que Escipiò proposà al Senat la demolició de totes les sales d'espectacles.

L'ESGLÉSIA TAMBE S'ENTESTA A MONOPOLITZAR EL TEATRE

El Teatre, en els sotrats de la seva vida atzarosa, també anà a topar com tothom amb l'Església i l'Església també s'entestà a no deixar-lo marxar de llurs mans pecadores.

Això esdevingué en l'Era medieval.

La influència de l'Església, que aportà al Teatre la modalitat de la «pantomima», esdevingué en temps de l'emperador Constantí.

El Concili «liberatiu» prohibí als fidels representar comèdies com si fossin mers militants de la U.G.T. i àdhuc els privà de casar-se amb els histrions, d'on es dedueix que la Santa Mare també tractava els còmics de qualsevol manera.

Després de les antífoes i els responsos es representaren «misteris» i «autos sacramentals».

Els sacerdots han estat, doncs, els més fermes puntals del Teatre: primer al temple de Dionisius i després al temple dels catòlics.

«El Pessebre», per Nadal, «L'Estel» i «Els tres reis» per l'Epifania, «El Sepulcre» i «Les tres Maries» per Pasqua els executaven tres canonges amb el cap tapat sota la capa pluvial.

Mentre als temples feien comèdia dramàtica amb els temes de les Sagrades Escripures, al carrer els trobadors aguantaven el tipus mantenint el foc sagrat de les muses profanes.

Per fi el teatre surt del temple i es queda als porcos, però ja és quelcom! Aquest miracle es deu a l'enuig que causa als sacerdots el realisme obscè dels drames.

SURT L'EMPRESARI!

Per allà el segle X, si no anem errats, prengué gran increment àdhuc a Espanya la representació dels «Misteris», anomenats a Holanda i Bèlgica «Moralitats» per allà pel segle XIV i ja per aquest temps havien aparegut com si fossin bolets les «empreses gremials» que es constituïen per venerar un sant o una relíquia, per una prometença o simplement amb propòsits industrials com passa avui mateix.

EL RENAIKEMENT

Podríem parlar encara de la influència italiana i del renaixement del Teatre i fins i tot sabem quelcom de Plauto i Pomponi i de tot l'esdevingut des de Terenci fis a Tasso i l'Àretino, però no són moments de trobar bo res que d'Itàlia ens vingui.

O som antifeixistes, o no en som!

SHAKESPEARE!

Ens és més grat parlar de Shakespeare i fer avinent als joves autors que encara no han revolucionat el nostre Teatre, per tal que no siguin tímids ni remisos que ultra la tesi de «la hipòtesi baconiana» hi ha motius per suposar que Shakespeare era un home de més aviat escassa preparació escolar...

Apai Animeu-vos!

Després de Shakespeare, al qual ningú no gosa regejatejar una autèntica superioritat sobre Muñoz Seca o sobre el senyor Blanco i La Pena, posem per cas, no volem passar per alt que Lope de Vega és l'autor espanyol que ha escrit més comèdies del món.

RENAIKEMENT ESPANYOL

Dir Lope de Vega és dir renaixement del Teatre espanyol.

Hi ha molts torrats vells que acostumen a brindar abans de beure «para que España recobre la preponderancia que dicen que tuvo por allà por el siglo XVII...»

Lope de Vega tot sol i a desgrat d'ésser capellà ja val tot el brindis i a més s'ha de tenir present encara que arribà a escriure 1.800 comèdies, els títols de les quals no podem transcriure per raons que el lector comprendrà fàcilment.

VALENCIA!

València és la capital d'Espanya que primer i millor Teatre ha tingut sempre.

Ja en temps de Joan I d'Aragó representaren a la ciutat del Túria «L'home enamorat i la fembra satisfeta»; l'autor era també un clergue: Mascó, i segons el poeta valencià del segle XV Jaume Roig ja tenien allà per aquell temps «comediades».

Ara ha estat València la primera que ha apujat el sou als actors i ha establert l'escala de salaris al Teatre socialitzat U. G. T.-C. N. T. amb una conjunció cordial i una comprensió unionista que els optimistes consideren precursora per a l'esdevenidor del Comitè Econòmic barcelonès. Amén!

PERE GALLARI